

РЕПУБЛИКА
СРБИЈА

СС
73/2022

ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

бр. 021-01-83/2021-02 датум: 1.3.2022.

Поступајући у оквиру законом прописаних надлежности¹ да прати спровођење закона који се тичу забране дискриминације и препоручује органима јавне власти и другим лицима мере за остваривање равноправности, Повереник за заштиту равноправности упућује јавним медијским установама

ПРЕПОРУКУ МЕРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ РАВНОПРАВНОСТИ

Повереник за заштиту равноправности препоручује Јавној медијској установи „Радио телевизија Војводине“, да:

- омогући емитовање у приступачним форматима основне информације Републичке изборне комисије у вези са предстојећим изборима, односно да информације о предстојећим изборима учини доступним гледаоцима са оштећеним слухом посредством коришћења титлова и знаковног језика, како би се омогућило потпуно и правовремено информисање ових особа у циљу њиховог равноправног учешћа на изборима.

- обезбеде емитовање предизборног програма у приступачним форматима у што већем обиму, односно да предизборни програм учине доступним гледаоцима са оштећеним слухом посредством коришћења титлова и знаковног језика, како би се омогућило потпуно и правовремено информисање током предизборног процеса.

Против ове препоруке мера за остваривање равноправности у складу са законом, није допуштена жалба нити било које друго правно средство.

Образложење

Као што Вам је познато, Повереник је пред парламентарне изборе у Србији који су одржани 2020. године, Јавној медијској установи „Радио телевизија Србије“ и „Радио телевизија Војводине“ упутио препоруке мера за остваривање равноправности број 021-01-266-2/2020-02 од 11. и 18. марта 2020. године, указујући том приликом на важност да се правовремено и у што већој мери информације учине доступне гледаоцима са оштећеним слухом посредством коришћења титлова и/или знаковног језика. Јавне медијске установе су имајући у виду дате препоруке предузеле одређене мере у погледу приступачности медијских садржаја током расписаних избора. Имајући у виду предстојеће изборе, те да су већ расписани избори за одборнике скупштина градова и скупштина општина у Републици Србији, као и расписане изборе за народне посланике², сматрамо важним да се поново укаже да је ради обезбеђења равноправног учешћа на изборима, поред омогућавања приступачности бирачких места и бирачког материјала, потребно омогућити и потпуно информисање свих особа са инвалидитетом о политичким дешавањима током изборног процеса, што се нарочито односи

¹ Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, број 22/09 и 52/21), члан 33. став 1. тачка 9.

² Одлука о расписивању избора за народне посланике, („Службени гласник РС”, број 22/22)

на особе са сензорним инвалидитетом. Ускраћивањем информисања о току предизборног процеса, особе са оштећеним слухом практично доводи до онемогућавања сазнања о дешавањима, програмима и активностима, што онемогућава њихово пуно учешће у изборном процесу.

Република Србија је ратификовала УН Конвенцију о правима особа са инвалидитетом³, чији је циљ да унапреди, заштити и осигура пуно и једнако уживање свих људских права и основних слобода свим особама са инвалидитетом и унапреди поштовање њиховог урођеног достојанства⁴. Конвенција у члану 9. став 1. прописује да ће у циљу омогућавања самосталног живота и пуног учешћа особа са инвалидитетом у свим сферама живота, државе стране уговорнице предузети одговарајуће мере да особама са инвалидитетом обезбеде приступ, равноправно са другима, физичком окружењу, превозу, информацијама и комуникацијама, укључујући информационе и комуникационе технологије и системе, као и другим погодностима и услугама које су отворене односно које стоје на располагању јавности, како у урбаним тако и у руралним срединама.

Чланом 21. Конвенције је регулисано да ће државе стране уговорнице предузети све одговарајуће мере како би обезбедиле да особе са инвалидитетом могу да уживају право на слободу изражавања и мишљења, укључујући слободу да траже, примају и преносе информације и идеје, равноправно са другима, посредством свих облика комуникације по властитом избору, као што је дефинисано у члану 2. ове конвенције, укључујући: (а) пружање информација особама са инвалидитетом, које су намењене широј јавности, у приступачним форматима и технологијама одговарајућим за различите врсте инвалидитета, благовремено и без додатних трошкова; (б) прихватање и олакшавање коришћења језика знакова, Брајовог писма, увеличавајуће и алтернативне комуникације и свих других расположивих средстава, начина и формата комуникације по властитом избору, од стране особа са инвалидитетом у званичним интеракцијама; (ц) позивање приватних правних лица која пружају услуге широкој јавности, укључујући путем интернета, да пружају информације и услуге у приступачном и употребљивом формату особама са инвалидитетом; (д) подстицање средстава масовног информисања, укључујући пружаоце информација путем интернета, да учине своје услуге приступачним особама са инвалидитетом; (е) признавање и подстицање коришћења језика знакова.

Устав Републике Србије⁵ забрањује сваку дискриминацију, непосредну или посредну, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичног или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости, психичког или физичког инвалидитета. Одредбом члана 26. став 1. Устава прописано је да дискриминација постоји ако се поступа противно начелу поштовања једнаких права и слобода особа са инвалидитетом у политичком, економском, културном и другом аспекту, јавног, професионалног, приватног и породичног живота.

Уставна забрана дискриминације ближе је разрађена Законом о забрани дискриминације, тако што је дискриминација дефинисана као свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, роду, родном идентитету, сексуалној оријентацији, полним карактеристикама, нивоом прихода, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу,

³ Закон о потврђивању Конвенције о правима особа са инвалидитетом, „Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 42/09

⁴ Члан 1. став 1. Конвенције о правима особа са инвалидитетом

⁵ „Службени гласник РС“, број 98/06

чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима.⁶

Одредбама члана 35. став 1. Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом⁷, прописано је да су органи државне управе, територијалне аутономије и локалне самоуправе надлежни за послове културе и медија дужни да предузму мере, с циљем да се особама са инвалидитетом учине приступачним информације и комуникације путем употребе одговарајућих технологија, док је ставом 2. истог члана прописано да се мером из става 1. овог члана сматра нарочито дневно саопштавање информација намењених и особама са инвалидитетом одговарајућом технологијом симултаног писаног текста.⁸

Одредбама члана 12. Закона о јавном информисању и медијима⁹ прописано је да у циљу заштите интереса особа са инвалидитетом и обезбеђивања њиховог равноправног уживања права на слободу мишљења и изражавања, Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе, предузима мере којима им се омогућава да несметано примају информације намењене јавности, у примереном облику и применом одговарајуће технологије, и обезбеђује део средстава или других услова за рад медија који објављују информације на знаковном језику или Брајевом писму или на други начин омогућавају тим лицима да несметано остварују права у јавном информисању. Истим законом, у члану 15. став 1. тачка 6. прописано је да је јавни интерес у области јавног информисања информисање особа са инвалидитетом и других мањинских група, док је ставом 2. истог члана прописано да се Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе стара о остваривању јавног интереса подстичући разноврсност медијских садржаја, слободу изражавања идеја и мишљења, слободан развој независних и професионалних медија, што доприноси задовољавању потреба грађана за информацијама и садржајима из свих области живота, без дискриминације.

Законом о употреби знаковног језика¹⁰, у члану 17. прописано је да су пружаоци медијских услуга дужни да сагледају могућности и раде на стварању услова за омогућавање праћења аудио-визуелних медијских услуга путем тумача за знаковни језик или применом техника прихватљивих глувој особи у највећој могућој мери, обезбеђивањем дневног праћења доступног програма и садржаја.

Законом о електронским медијима¹¹, у члану 52. прописано је да је пружалац медијске услуге дужан да, у складу са својим финансијским и техничким могућностима, свој програм и садржај учини доступним особама оштећеног слуха, односно вида, док је ставом 2. истог члана прописано да регулатор¹² подстиче пружаоца медијске услуге да свој програм и садржај учини доступним особама из става 1. овог члана.

Републичка радиодифузна агенција је донела Опште обавезујуће упутство емитерима ради омогућавања несметаног информисања гледалаца са оштећеним слухом у току предизборне кампање¹³ којим се уређује понашање емитера у циљу омогућавања да се посредством телевизијског програма гледаоци са оштећеним сухом несметано информишу о току предизборне кампање, посредством коришћења титловања и употребом знаковног језика.

У Закључним запажањима Комитета за права особа са инвалидитетом¹⁴, овај комитет је препоручио Републици Србији да развије свеобухватан план за обезбеђивање приступачности

⁶ Закон о забрани дискриминације, члан 2. став 1. тачка 1.

⁷ Члан 4. Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, бр. 33/06 и 13/16)

⁸ Члан 35. став 1. и 2. Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом

⁹ Члан 12. Закона о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС”, бр. 83/14, 58/15, 12/16 - Аутентично тумачење)

¹⁰ Члан 17. Закона о употреби знаковног језика („Службени гласник РС”, бр. 38/15)

¹¹ Члан 52. Закона о електронским медијима („Службени гласник РС”, бр. 83/14 и 6/16-др.закон)

¹² Члан 5. Закона о електронским медијима прописује оснивање и надлежност Регулаторног тела

¹³ Број: 32/14 од 29. јануара 2014. године

¹⁴ CRPD/C/SRB/CO/1, мај 2016, пара. 17. и 18.

уз ефикасан надзор и мапу пута која ће поставити полазне тачке за уклањање постојећих препрека; да промовише универзални дизајн за све зграде, јавне сервисе и јавни транспорт, као и **приступачност информација и медија**, посебно електронских медија, у складу са Општим коментаром број 2. У том смислу, између осталог, препоручено је Републици Србији да повећа титловање и превођење на знаковни језик у медијима као и да укључи организације особа са инвалидитетом у овај процес.

Повереник указује да приступачност представља један од основних предуслова за једнако учешће особа са инвалидитетом у свим областима друштвеног живота на равноправној основи. То је основни предуслов за пуну инклузију особа са инвалидитетом у све друштвене области, која не треба да буде индивидуална ствар и проблем особа са инвалидитетом, већ циљ целокупног друштва ради остваривања заједничког интереса и просперитета.

Повереник за заштиту равноправности похваљује досадашње залагање јавних медијских установа у погледу обезбеђивања приступачних формата особама са инвалидитетом, те сматра важним додатно ангажовање јавних медијских установа у погледу обезбеђивања емитовања предизборног програма у што већем обиму у приступачним форматима за особе са инвалидитетом, како би се свим грађанима и грађанкама омогућило равноправно учествовање у изборном процесу и током самих избора.

Сагледавајући све околности, Повереник за заштиту равноправности, поступајући у складу са чланом 33. став 1. тачка 9. Закона о забрани дискриминације, упућује препоруку мера за остваривање равноправности јавној медијској установи у циљу омогућавања равноправног информисања свих особа са инвалидитетом.

**ПОВЕРЕНИЦА ЗА ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ**
Бранкица Јанковић
Бранкица Јанковић